

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

FESİH AYDIN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası	: 2022/75251
Karar Tarihi	: 7/1/2026
Başkan	: Basri BAĞCI
Üyeler	: Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR
Raportör	: Furkan Samet ESER
Başvurucu	: Fesih AYDIN
Vekili	: Av. Arife KİRAZLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sanığa savunma yapma imkânı tanınmadan mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Kulp Cumhuriyet Başsavcılığı başvurusunun eşine karşı silahla kasten yaralama suçunu işlediği iddiasıyla 15/2/2022 tarihinde başvuru hakkında kamu davası açmıştır.

3. Kulp Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) basit yargılama usulüne göre yaptığı yargılama neticesinde 26/4/2022 tarihinde başvurusunun 2.100 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

4. Başvurucu müdafii ve müştekinin basit yargılama usulüne yapılan yargılamaya ilişkin itirazları üzerine Mahkeme 26/5/2022 tarihinde tensip zaptı düzenlemiş ve duruşma günü olarak 24/6/2022 tarihini belirlemiştir. Aynı tarihte Mahkeme, Yozgat Asliye Ceza Mahkemesine talimat müzekkeresi göndermiş ve başvurusunun duruşmanın yapılacağı 24/6/2022 günü saat 11.10'da Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığıyla hazır edilmesini istemiştir.

5. Başvurucu 24/6/2022 tarihinde yapılan ilk celseye SEGBİS aracılığıyla katılmak için Yozgat 2. Asliye Ceza Mahkemesinde (Talimat Mahkemesi) hazır bulunmuş, başvuru müdafii ise Mahkemeye dilekçe göndererek duruşmaya Cizre Asliye Ceza Mahkemesinin duruşma salonundaki SEGBİS aracılığıyla katılmak istediğini beyan etmiştir.

6. Mahkeme, yapılan ilk celsede başvuruçunun üzerine atılı suçun alt sınırının beş yıldan az olduğu gerekçesiyle başvuruçunun müdafinin duruşmaya SEGBİS aracılığıyla katılma talebini reddetmiş; duruşma salonunda hazır olmadığını tespit ettiği başvuruçunun son sözleri yerine geçmek üzere önceki savunmalarını okumuştur. Mahkeme, başvuruçunun ve müdafinin yokluğunda yapılan duruşma sonrasında başvuruçunun eşe karşı silahla kasten yaralama suçundan 2.100 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına kesin olarak karar vermiştir.

7. Başvuruçunun nihai kararı 27/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 8/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvuruçunun basit yargılama usulüne göre yapılan yargılama sırasında kendisine gönderilen tebligatların doğrudan muhtara teslim edildiğini, kararı müşteki olan eşine yapılan tebligatla öğrenmesi üzerine itirazda bulunduğunu, itirazına istinaden genel hükümlere göre yapılan yargılamada Talimat Mahkemesinde hazır bulunmasına rağmen savunmasının alınmadığını beyan etmiş; aşamalar boyunca savunma yapma imkânı tanınmadan mahkûmiyetine karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruçunun basit yargılama usulüne göre verilen mahkûmiyet kararına itiraz ettiği itiraz dilekçesinde esasa etkili savunmalarını yaptığı ileri sürmüştür; savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvuruçunun vekili Bakanlık görüşüne yönelik ibraz ettiği cevap dilekçesinde başvuru formundaki iddiaları yinelemiştir.

11. Başvuruçunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı yönünden incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (*Mehmet Fidan* [1. B.], B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

14. Ceza yargılamasında savunma hakkının güvence altına alınması demokratik toplumun temel ilkelerindedir (*Erol Aydeğer* [1. B.], B. No: 2013/4784, 7/3/2014, § 32). İddiaya karşı savunma imkânı tanınmadığı sürece adil muhakeme yapılması mümkün değildir (*Ufuk Rifat Çobanoğlu* [2. B.], B. No: 2014/6971, 1/2/2017, § 36).

15. Suç isnadı altındaki kişiye savunma hakkının şeklen değil gerçek anlamda sağlanması gerekir. Bunun için suç isnadı altındaki kişi, savunma için yeterli imkânı yani gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmalıdır. Bu itibarla anılan güvence adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil ve bu hakkın doğal sonucudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "*adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (b) bendinde, bir suç ile itham edilen herkesin savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı düzenlenmiştir (*Ufuk Rifat Çobanoğlu*, § 37).

16. Anayasa Mahkemesi savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen *adil yargılanma* kavramı yanında *meşru vasıta ve yollardan yararlanma* kavramının da kapsamında olduğunu belirtmiştir (AYM, E.1992/8, K.1992/39, 16/6/1992).

17. Savunma için *gerekli kolaylık* kavramı şüpheliye/sanığa savunma için yardımcı olacak veya olabilecek zorunlu olan imkânları ifade etmekte ve *silahların eşitliğini* sağlamayı amaçlamaktadır. Suç isnadı altındaki kişiye sağlanması zorunlu kolaylıklar, savunma için *gerekli* olanlardır. Kişinin beraat etmesini veya cezasının azaltulmasını sağlayabilecek delil niteliğindeki belgelere erişimine ve müdafiyeye görüşmesine izin verilmesi, gerekçeli kararın tebliğ edilmesi ve yargılama esnasında esaslı değişikliklerden haberdar edilmesi sağlanacak kolaylıklardır (*Ufuk Rifat Çobanoğlu*, § 45).

18. Başvuruda incelenmesi gereken temel mesele, genel hükümlere göre yapılan ceza yargılamasında başvurunun Talimat Mahkemesinde savunma yapmak için hazır bulunmasına karşın Mahkeme tarafından başvurunun savunması alınmaksızın mahkûmiyet kararı verilmesinin savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkını ihlal edip etmediği ile ilgilidir.

19. Somut olayda Mahkeme tarafından genel hükümlere göre yapılacak yargılamaya ilgili 26/5/2022 tarihinde tensip zaptı düzenlenmiş ve aynı tarihte başvurunun duruşmaya SEGBİS aracılığıyla katılması için Yozgat Asliye Ceza Mahkemesine talimat müzekkeresi gönderilmiştir (bkz. § 4). Başvurucu, duruşma saatinde Talimat Mahkemesinde hazır olarak bulunmuş ve bu husus Talimat Mahkemesinin hazırlanmış olduğu duruşma zaptında da belirtilmiştir.

20. Talimat Mahkemesi; hazırladığı duruşma zaptında sanığın hazır bulunduğu hususunun yanı sıra SEGBİS bağlantısı kurulması için duruşmadan önce Kulp Adliyesinin arandığını, Mahkeme ile yapılan telefon görüşmesinde yoğunluk nedeniyle sanığın savunmasının öğleden sonra saat 13.30'da alınacağını bildirdiğini, öğleden sonra yapılan telefon görüşmesinde ise dosyanın karara çıkması nedeniyle sanığın savunmasının alınmasından vazgeçildiğinin ve talimat evrakının işlemsiz olarak kapatılması gerektiğinin söylendiğini belirtmiştir.

21. Her ne kadar Mahkeme tarafından başvurunun duruşmaya SEGBİS aracılığıyla katılması için talimat müzekkeresi gönderilmiş ise de duruşma saatinde Talimat Mahkemesinde hazır bir şekilde bulunan başvurunun savunması alınmayarak yokluğunda karar verilmiştir. Mahkeme, talimat duruşma zaptından anlaşıldığı kadarıyla başvurunun

savunmasını almaktan vazgeçmiş ancak başvuruçunun neden SEGBİS aracılığıyla savunmasının alınmadığına dair herhangi bir gerekçe ortaya koymamıştır. Öyle ki Mahkeme, başvuruçunun SEGBİS aracılığıyla hazır bulunmasına rağmen talimat yazısının işlemsiz bir şekilde iade edilmesini istemiş fakat bu istemine ilişkin olarak Talimat Mahkemesine herhangi bir yazı göndermemiştir. Mahkeme tarafından ilk celsede başvuruçunun savunması alınmadan mahkûmiyet kararı verilmiş, böylece başvuruçunun yargılamanın hiçbir aşamasında savunması alınmamış ve başvuruçuya savunma imkânı tanınmadan yargılama sona erdirilmiştir.

22. Başvuruçunun basit yargılama usulü uygulanmak suretiyle verilen mahkûmiyet kararına itiraz ettiği ve böylece yargılamanın genel hükümlere göre yapılması yönündeki iradesini ortaya koyduğu gözönüne alındığında, Talimat Mahkemesinde hazır bulunmasına karşın savunması alınmadan mahkûmiyetine karar verilmesi savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edilmesi sonucunu doğurmuştur (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Murat Tezel* [2. B.], B. No: 2017/20307, 13/10/2020; *Fethi Oğuz* [2. B.], B. No: 2019/38141, 14/9/2021).

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvuruçuyu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

27. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kulp Asliye Ceza Mahkemesine (E.2022/148, K.2022/212) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.